

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

30 грудня 2021 року

Київ

№ 161

**Про затвердження Положення про організацію
процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу
в банках України та банківських групах**

Відповідно до статей 7, 15, 55, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статей 44, 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, на виконання вимог Закону України від 30 червня 2021 року № 1587-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування банківської системи”, з метою забезпечення підтримання банками та банківськими групами на постійній основі капіталу, достатнього для покриття всіх суттєвих ризиків, притаманних їх діяльності, та дотримання встановлених Національним банком України вимог щодо достатності капіталу як у звичайних, так і в стресових ситуаціях Правління Національного банку України постановляє:

1. Затвердити Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах (далі – Положення), що додається.

2. Банкам України:

1) розробити, затвердити та запровадити внутрішньобанківські документи, які регламентують організацію та функціонування процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (далі – процес ІСААР) у банку, – до 01 січня 2023 року;

2) забезпечити подання до Національного банку України звіту щодо процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (далі – Звіт щодо процесу ІСААР) за результатами оцінки процесу ІСААР банку:

у тестовому режимі станом на 01 січня 2024 року – не пізніше 31 травня 2024 року;

починаючи з 2025 року – згідно з вимогами Положення.

3. Відповідальним особам банківських груп:

1) розробити, затвердити та запровадити внутрішньогрупові документи, які регламентують організацію та функціонування процесу ІСААР у банківській групі, – до 01 липня 2023 року;

2) забезпечити подання до Національного банку України Звіту щодо процесу ІСААР за результатами оцінки процесу ІСААР банківської групи:

у тестовому режимі станом на 01 січня 2024 року – не пізніше 30 червня 2024 року;

починаючи з 2025 року – згідно з вимогами Положення.

4. Департаменту методології регулювання діяльності банків (Наталія Іваненко) після офіційного опублікування довести до відома банків України інформацію про прийняття цієї постанови.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Юрія Гелетія.

6. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інд. 22

Положення про організацію процесу оцінки
достатності внутрішнього капіталу
в банках України та банківських групах

I. Загальні положення

1. Основні положення та терміни

1. Це Положення розроблено відповідно до вимог Законів України “Про Національний банк України”, “Про банки і банківську діяльність” та спрямоване на підтримання банками і банківськими групами на постійній основі величини внутрішнього капіталу в розмірі, достатньому для забезпечення їх безперервної стабільної діяльності, надійної реалізації стратегії та бізнес-плану як у звичайних, так і в стресових ситуаціях, з урахуванням усіх суттєвих ризиків, притаманних банку/банківській групі.

2. Це Положення встановлює мінімальні вимоги до організації в банках і банківських групах процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (далі – процес ІСААР) для підтримання на постійній основі величини внутрішнього капіталу в розмірі, достатньому для одночасного покриття всіх суттєвих ризиків та дотримання встановлених Національним банком України (далі – Національний банк) вимог щодо достатності капіталу, включаючи підтримання визначеного банком/банківською групою управлінського запасу внутрішнього капіталу.

3. Підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на:

1) документі Базельського комітету з банківського нагляду “Міжнародна конвергенція розрахунку капіталу і стандартів капіталу”, червень 2004 року (англійською мовою International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, June 2004);

2) Директиві 2013/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних організацій та пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних

компаній, що вносить зміни до Директиви 2002/87/ЄС та скасовує Директиви 2006/48/ЄС і 2006/49/ЄС;

3) Настановах Європейського центрального банку щодо процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу, листопад 2018 року [англійською мовою Guide to the Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP), November 2018].

4. Процес ICAAP банку/банківської групи (далі – банк) включає:

1) оцінку достатності внутрішнього капіталу за економічною та нормативною перспективами на прогнозний період;

2) планування достатності внутрішнього капіталу;

3) моніторинг достатності внутрішнього капіталу та складання управлінської звітності щодо достатності внутрішнього капіталу;

4) оцінку банком процесу ICAAP;

5) складання звіту щодо процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (далі – Звіт щодо процесу ICAAP) та подання його до Національного банку.

5. Терміни в цьому Положенні вживаються в такому значенні:

1) базовий сценарій – комбінація очікуваних змін у внутрішніх і зовнішніх факторах (уключаючи макроекономічні зміни), які застосовуються під час складання бізнес-плану та бюджету банку/учасників банківської групи;

2) внутрішньобанківські/внутрішньогрупові документи – положення, інструкції, методики, правила, розпорядження, рішення, накази або розроблені документи в іншій формі, які, серед іншого, включають опис процедур/процесів, відповідальність працівників за виконання ними функціональних обов'язків, розподіл обов'язків, порядок взаємодії підрозділів та працівників банку/учасників банківської групи, інші питання щодо організації та функціонування процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу;

3) декларація схильності до ризиків (RAS) – декларація схильності до ризиків (англійською мовою Risk Appetite Statement), розроблена згідно з вимогами Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 червня 2018 року № 64 (зі змінами) (далі – Положення № 64);

4) достатність внутрішнього капіталу:

за економічною перспективою – величина капіталу, визначена банком, достатня для покриття всіх суттєвих ризиків, притаманних банку;

за нормативною перспективою – величина капіталу, визначена банком з урахуванням усіх суттєвих ризиків, притаманних банку, достатня для дотримання встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу, включаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу;

5) доступний внутрішній капітал за економічною перспективою – величина капіталу, визначена банком як доступна для покриття всіх суттєвих ризиків;

6) доступний внутрішній капітал за нормативною перспективою – величина капіталу, визначена банком як доступна для дотримання встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу, включаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу;

7) комбінований буфер капіталу – сукупний розмір буферів капіталу: буфера консервації, контрциклічного буфера, буфера системної важливості, буфера системного ризику;

8) методика розрахунку нормативів – вимоги щодо розрахунку економічних нормативів/вимог щодо достатності регулятивного капіталу, встановлені для банків/банківських груп Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 року за № 841/6032 (зі змінами) (далі – Інструкція № 368)/Положенням про порядок регулювання діяльності банківських груп, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2012 року № 254, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12 липня 2012 року за № 1178/21490 (зі змінами) (далі – Положення № 254), та іншими нормативно-правовими актами Національного банку, що визначають методику розрахунку економічних нормативів/вимог щодо достатності регулятивного капіталу;

9) мінімальні значення нормативів достатності капіталу:

нормативні значення нормативів достатності основного капіталу (Н3), достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)/спеціальне значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) для спеціалізованих банків довірчого управління, встановлені Інструкцією № 368;

вимоги щодо достатності регулятивного капіталу банківської групи, встановлені Положенням № 254;

10) необхідний внутрішній капітал за економічною перспективою (економічний капітал) – величина капіталу, визначена банком як необхідна для покриття всіх суттєвих ризиків, притаманних банку;

11) необхідний внутрішній капітал за нормативною перспективою (нормативний капітал) – величина капіталу, визначена банком як необхідна для дотримання встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу, включаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу;

12) несприятливий сценарій – комбінація припущень щодо несприятливих змін у внутрішніх та зовнішніх факторах (включаючи макроекономічні зміни), несприятливих для банку, але водночас імовірних подій, що можуть призвести до втрати капіталу;

13) оцінка SREP – оцінка банку, проведена Національним банком під час банківського нагляду в порядку та спосіб, визначені Національним банком;

14) підвищені значення нормативів достатності капіталу – значення нормативів достатності капіталу/вимоги до достатності капіталу, встановлені банку Національним банком за результатами оцінки SREP;

15) план відновлення діяльності – план відновлення діяльності банку, розроблений згідно з Положенням про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 18 липня 2019 року № 95 (зі змінами);

16) план підтримання достатності капіталу – план підтримання достатності капіталу банку, розроблений за результатами оцінки достатності внутрішнього капіталу за нормативною перспективою згідно з вимогами цього Положення;

17) поточний прибуток – перевищення залишків за балансовими рахунками класу 6 “Доходи” над залишками за балансовими рахунками класу 7 “Витрати” Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами);

18) прогнозні показники бізнес-плану – прогнозні показники, визначені в бізнес-плані банку/учасників банківської групи, включаючи показники фінансової звітності [Звіт про фінансовий стан (Баланс) та Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати)];

19) процес ICAAP (англійською мовою Internal Capital Adequacy Assessment Process) – організований банком/відповідальною особою банківської

групи згідно з вимогами цього Положення процес оцінки достатності внутрішнього капіталу;

20) сукупна експозиція під ризиком – загальний обсяг ризику, визначений згідно з пунктами 1.2–1.6 глави 1 розділу IV Інструкції № 368.

Інші терміни, що вживаються в цьому Положенні, використовуються в значеннях, визначених законами України та нормативно-правовими актами Національного банку.

2. Загальні підходи та принципи організації процесу ІСААР

6. Банк/відповідальна особа банківської групи забезпечує на постійній основі підтримання достатнього рівня внутрішнього капіталу шляхом:

1) здійснення оцінки достатності внутрішнього капіталу на прогностичний період за економічною та нормативною перспективами згідно з главами 3–6 розділу II цього Положення;

2) планування достатності внутрішнього капіталу згідно з главою 7 розділу II цього Положення;

3) моніторингу достатності внутрішнього капіталу згідно з главою 8 розділу III цього Положення.

7. Банк/відповідальна особа банківської групи забезпечує впровадження та функціонування комплексного, адекватного та ефективного процесу ІСААР:

1) з урахуванням розміру банку, складності, обсягів, видів, характеру здійснюваних банком операцій, організаційної структури, стратегії та бізнес-плану, профілю ризику банку, а також взаємодії між учасниками банківської групи (далі – особливості діяльності);

2) із дотриманням таких принципів:

принципу інтегрованості, який передбачає, що процес ІСААР узгоджений зі системою корпоративного управління, системою внутрішнього контролю, у тому числі системою управління ризиками банку, інтегрований з процесами стратегічного планування, бізнес-процесами, процесами управління ризиками та процесами прийняття управлінських рішень у банку;

принципу безперервності, який передбачає, що банк/відповідальна особа банківської групи забезпечує підтримання на постійній основі достатнього рівня внутрішнього капіталу з метою забезпечення безперервної стабільної діяльності

банку/банків – учасників банківської групи як у звичайних, так і в стресових ситуаціях, у тому числі з урахуванням впливу на них інших учасників банківської групи;

принципу адекватності, який передбачає, що процес ІСААР забезпечує наявність величини внутрішнього капіталу банку в розмірі, достатньому для одночасного покриття всіх суттєвих ризиків та дотримання встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу, уключаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу;

принципу консерватизму, який передбачає, що оцінка достатності внутрішнього капіталу ґрунтується на консервативній оцінці всіх суттєвих ризиків та визначені банком джерела доступного внутрішнього капіталу здатні поглинати збитки в разі їх виникнення;

принципу обачності, який передбачає, що оцінка достатності внутрішнього капіталу здійснюється із застосуванням стрес-тестування за несприятливим сценарієм з урахуванням можливого впливу на діяльність банку/учасників банківської групи несприятливих змін у мікро- та макроекономічному середовищі;

принципу пропорційності, який передбачає відповідність процесу ІСААР бізнес-моделі банку, його системній важливості, розміру та рівню складності операцій, що здійснюються банком;

принципу комплексності, який передбачає охоплення всіх видів діяльності банку, суттєвих ризиків, які притаманні банку, здійснення оцінки достатності внутрішнього капіталу за двома перспективами та врахування результатів оцінки за економічною перспективою під час здійснення оцінки за нормативною перспективою.

8. Банк/відповідальна особа банківської групи організовує процес ІСААР, який ґрунтується на розподілі обов'язків, повноважень між підрозділами банку/учасниками банківської групи із застосуванням моделі трьох ліній захисту згідно з Положенням № 64.

9. Банк/відповідальна особа банківської групи з урахуванням вимог цього Положення розробляє та затверджує радою банку внутрішньобанківські/внутрішньогрупові документи, які регламентують організацію та функціонування процесу ІСААР, та регулярно (не рідше одного разу на рік) забезпечує їх перегляд з метою актуалізації та ефективної організації процесу ІСААР.

10. Банк під час процесу ІСААР застосовує підходи, методологію та моделі/методи, інструменти оцінки ризиків, які застосовуються банком для оцінки суттєвих ризиків згідно з Положенням № 64.

11. Банк/відповідальна особа банківської групи забезпечує:

- 1) узгодженість процесу ІСААР зі:
стратегією, бізнес-планом банку;
системою корпоративного управління, системою внутрішнього контролю, у тому числі системою управління ризиками, планом відновлення діяльності банку;
- 2) інтегрованість процесу ІСААР із процесами стратегічного планування, бізнес-процесами, процесами управління ризиками та процесами прийняття управлінських рішень у банку;
- 3) врахування результатів процесу ІСААР під час визначення ризик-апетиту, розроблення бізнес-плану, визначення показників/індикаторів ризиків, індикаторів плану відновлення діяльності банку.

12. Процес ІСААР банку підлягає щорічній оцінці Національним банком під час здійснення банківського нагляду згідно з главою 10 розділу IV цього Положення.

II. Оцінка достатності внутрішнього капіталу на прогностичний період та планування достатності внутрішнього капіталу

3. Загальні вимоги до оцінки достатності внутрішнього капіталу на прогностичний період

13. Банк щороку станом на 01 січня року, наступного за звітним, здійснює оцінку достатності внутрішнього капіталу за економічною та нормативною перспективами на прогностичний період, який становить:

- 1) за економічною перспективою – щонайменше один рік;
- 2) за нормативною перспективою – щонайменше три роки, станом на 01 січня року, наступного за кожним прогностичним роком (далі – прогностичні дати).

14. Банк з метою оцінки достатності внутрішнього капіталу, яка здійснюється з урахуванням прогностичних показників, визначених у бізнес-плані, визначає:

- 1) за економічною перспективою:
величину необхідного внутрішнього капіталу (економічний капітал) – згідно з пунктами 16, 17 глави 4 розділу II цього Положення;

величину доступного внутрішнього капіталу – згідно з пунктом 18 глави 4 розділу II цього Положення;

2) за нормативною перспективою:

величину необхідного внутрішнього капіталу (нормативний капітал) – згідно з главою 5 розділу II цього Положення;

величину доступного внутрішнього капіталу – згідно з главою 6 розділу II цього Положення.

15. Банк визначає рівень достатності внутрішнього капіталу шляхом порівняння величин доступного та необхідного внутрішнього капіталу.

Рівень внутрішнього капіталу є достатнім, якщо величина доступного внутрішнього капіталу є не меншою, ніж величина необхідного внутрішнього капіталу.

4. Визначення величини необхідного та доступного внутрішнього капіталу за економічною перспективою

16. Банк визначає величину необхідного внутрішнього капіталу за економічною перспективою (економічний капітал) як сукупну величину всіх суттєвих ризиків, визначену з урахуванням результатів стрес-тестування, здійсненого згідно з вимогами Положення № 64, у межах допустимого рівня ризику (Risk Capacity), зазначену в декларації схильності до ризиків (RAS).

17. Банк не враховує під час визначення сукупної величини суттєвих ризиків ефект диверсифікації між ризиками, який полягає у зменшенні цієї величини на підставі застосування припущення, що суттєві ризики, оцінені банком, не реалізуються одночасно повною мірою.

18. Банк визначає величину доступного внутрішнього капіталу за економічною перспективою як величину основного капіталу станом на 01 січня року, наступного за звітним, розраховану згідно з методикою розрахунку нормативів з урахуванням прогнозних показників, передбачених бізнес-планом, включаючи:

1) прогнозне збільшення основного капіталу за рахунок внесків/коштів від акціонерів/інвесторів;

2) прогнозне зменшення основного капіталу за рахунок прогнозного збитку та прогнозного збільшення інших вирахувань з основного капіталу.

Банк має право під час розрахунку доступного внутрішнього капіталу за економічною перспективою включати до основного капіталу суму прогнозного

прибутку (за вирахуванням суми дивідендів, передбачуваних до сплати з цього прибутку).

5. Визначення величини необхідного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою

19. Банк визначає величину необхідного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою (нормативного капіталу) у розрізі основного та регулятивного капіталу, які необхідні для одночасного дотримання:

1) встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу: мінімальних значень нормативів достатності капіталу (у разі не встановлення банку підвищених значень) або підвищених значень нормативів достатності капіталу, які встановлені банку Національним банком; комбінованого буферу капіталу;

2) визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу.

Банк під час визначення величини нормативного капіталу враховує вимоги нормативно-правових актів Національного банку щодо достатності капіталу, які затверджені до дати здійснення оцінки достатності внутрішнього капіталу та набудуть чинності в прогнозному періоді.

20. Банк визначає управлінський запас внутрішнього капіталу понад встановлені Національним банком регуляторні та наглядові вимоги щодо достатності капіталу в розмірі, що перевищує нульове значення, який забезпечить:

1) збереження/поліпшення конкурентної ринкової позиції банку;

2) достатній запас часу для реалізації заходів, спрямованих на відновлення рівня достатності капіталу;

3) збереження довіри інвесторів за фінансовими інструментами, випущеними банком.

Банк визначає управлінський запас внутрішнього капіталу у відсотках до сукупної експозиції під ризиком.

21. Банк визначає величину нормативного капіталу із застосуванням:

1) базового сценарію, який відповідає прогнозу під час складання бізнес-плану;

2) несприятливого сценарію, розробленого згідно з пунктом 24 глави 5 розділу II цього Положення, для забезпечення здатності підтримувати достатній рівень внутрішнього капіталу протягом прогнозного періоду в стресових ситуаціях.

22. Банк визначає на прогнозні дати величину нормативного капіталу із застосуванням базового сценарію, здійснюючи такі послідовні заходи:

1) визначає цільові значення нормативів достатності капіталу як суму: мінімальних значень нормативів достатності капіталу (у разі не встановлення банку підвищених значень) або підвищених значень нормативів достатності капіталу, які встановлені банку Національним банком; значення комбінованого буферу капіталу, встановленого Національним банком; значення управлінського запасу внутрішнього капіталу, визначеного банком;

2) визначає прогнозну величину сукупної експозиції під ризиком, ґрунтуючись на прогнозних показниках бізнес-плану;

3) урахуваючи прогнозну величину сукупної експозиції під ризиком, визначає величину нормативного капіталу в розрізі основного та регулятивного капіталу, які необхідні для дотримання цільових значень нормативів достатності капіталу, визначених згідно з підпунктом 1 пункту 22 глави 5 розділу II цього Положення.

23. Банк визначає на прогнозні дати величину нормативного капіталу із застосуванням несприятливого сценарію, розробленого банком, здійснюючи такі послідовні заходи:

1) розробляє несприятливий сценарій згідно з вимогами пункту 24 глави 5 розділу II цього Положення;

2) визначає прогнозні показники бізнес-плану з урахуванням результатів застосування несприятливого сценарію;

3) визначає цільові значення нормативів достатності капіталу як суму: мінімальних значень нормативів достатності капіталу (у разі не встановлення банку підвищених значень) або підвищених значень нормативів достатності капіталу, які встановлені банку Національним банком; значення управлінського запасу внутрішнього капіталу, визначеного банком;

4) визначає прогностну величину сукупної експозиції під ризиком, ґрунтуючись на прогностних показниках бізнес-плану, визначених з урахуванням результатів застосування несприятливого сценарію;

5) ураховуючи прогностну величину сукупної експозиції під ризиком, визначає величину нормативного капіталу в розрізі основного та регулятивного капіталу, які необхідні для дотримання цільових значень нормативів достатності капіталу, визначених згідно з підпунктом 3 пункту 23 глави 5 розділу II цього Положення.

24. Банк для здійснення стрес-тестування за нормативною перспективою розробляє несприятливий сценарій, який одночасно відповідає таким вимогам:

1) сценарій ґрунтується на подіях, які є найбільш релевантними для банку, ураховуючи особливості його діяльності;

2) сценарій забезпечує оцінку потенційного впливу одночасного настання низки факторів ризиків з негативним впливом, що можуть призвести до несприятливих для банку, але водночас імовірних подій, що мають вплив на достатність внутрішнього капіталу;

3) під час розроблення сценарію банк використовує фактори ризику/припущення, які:

ґрунтуються як на історичних, так і гіпотетичних подіях;

використовувалися для оцінки суттєвих ризиків за економічною перспективою та можуть вплинути на капітал та/або на сукупну експозицію під ризиком;

4) сценарій:

охоплює всі види діяльності банку, балансові та позабалансові позиції;

охоплює основні внутрішні та зовнішні фактори ризиків, уключаючи мікро- та макроекономічні показники, а також їх комбінації;

ураховує фактори ризику/припущення, які застосовувалися під час стрес-тестування, здійсненого з метою оцінки достатності внутрішньої ліквідності згідно з вимогами нормативно-правового акта Національного банку щодо організації процесу оцінки достатності внутрішньої ліквідності, та мають вплив на достатність внутрішнього капіталу.

6. Визначення величини доступного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою

25. Банк визначає на прогностні дати величину доступного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою із застосуванням:

1) базового сценарію – як прогностну величину в розрізі основного та регулятивного капіталу, ґрунтуючись на прогностних показниках бізнес-плану;

2) несприятливого сценарію – як прогностну величину в розрізі основного та регулятивного капіталу, ґрунтуючись на прогностних показниках бізнес-плану та з урахуванням результатів застосування несприятливого сценарію.

Банк під час визначення величини доступного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою враховує вимоги нормативно-правових актів Національного банку щодо достатності капіталу, які затверджені до дати здійснення оцінки достатності внутрішнього капіталу та набудуть чинності в прогностному періоді.

26. Банк визначає прогностну величину основного та регулятивного капіталу згідно з методикою розрахунку нормативів.

Банк має право включати до основного капіталу суму прибутку, що очікується на прогностні дати (за вирахуванням суми дивідендів, передбачуваних до сплати з цього прибутку).

7. Планування достатності внутрішнього капіталу

27. Банк за результатами оцінки достатності внутрішнього капіталу за нормативною перспективою розробляє план підтримання достатності капіталу на прогностний період, що становить не менше трьох років, який включає:

1) табличну частину плану підтримання достатності капіталу згідно з форматом, визначеним у таблиці додатка 1 до цього Положення, що містить прогностні величини необхідного/доступного внутрішнього капіталу за нормативною перспективою та цільові значення нормативів достатності капіталу за базовим та несприятливим сценаріями:

за результатами оцінки достатності внутрішнього капіталу;

з урахуванням заходів для підтримання достатності капіталу;

2) описову частину заходів для підтримання достатності внутрішнього капіталу (за потреби вжиття банком таких заходів), що містить опис ефективних та реалістичних заходів для підтримання достатності внутрішнього капіталу, включаючи заходи щодо запланованого збільшення/залучення капіталу,

зниження обсягу активів і позабалансових зобов'язань з високим ступенем ризику, очікувані строки їх реалізації та кількісну оцінку їх впливу.

28. План підтримання достатності капіталу затверджується радою банку/відповідальної особи банківської групи за результатами розгляду пропозицій правління банку/відповідальної особи банківської групи.

29. Банк забезпечує:

1) узгодженість плану підтримання достатності капіталу зі стратегією та іншими планами банку, уключаючи бізнес-план;

2) перегляд плану підтримання достатності капіталу з метою його актуалізації в разі:

унесення змін до нормативно-правових актів Національного банку, які можуть призвести до недотримання банком цільових значень нормативів достатності капіталу в прогностному періоді;

встановлення банку Національним банком підвищених значень нормативів достатності капіталу або зміни цих вимог;

настання подій/обставин, які призвели до суттєвого відхилення показників діяльності банку від показників, передбачених у бізнес-плані, та які можуть призвести до недотримання банком цільових значень нормативів достатності капіталу в прогностному періоді.

Банк забезпечує перегляд плану та подання його до Національного банку протягом двох місяців із дня настання подій/обставин, що спричинили потребу перегляду плану;

3) контроль за виконанням плану підтримання достатності капіталу (дотриманням прогностних значень показників та виконанням запланованих заходів).

III. Моніторинг достатності внутрішнього капіталу та оцінка ефективності процесу ІСААР

8. Моніторинг та управлінська звітність щодо достатності внутрішнього капіталу

30. Банк регулярно (не рідше одного разу на квартал) здійснює моніторинг рівня достатності внутрішнього капіталу шляхом контролю:

1) за економічною перспективою – достатності величини основного капіталу (збільшеного на суму поточного прибутку за вирахуванням відповідної

суми дивідендів, передбачуваних до сплати з цього прибутку) для покриття сукупної величини всіх суттєвих ризиків (профіль ризику з урахуванням заходів для мінімізації ризиків);

2) за нормативною перспективою:

дотримання значень нормативів достатності капіталу, встановлених банком Національним банком;

відповідності значень нормативів достатності капіталу цільовим значенням нормативів достатності капіталу, визначеним банком за базовим сценарієм станом на 01 січня року, наступного за першим прогнозним роком;

змін у внутрішніх та зовнішніх факторах (уключаючи макроекономічні зміни), які використовувалися банком під час розроблення несприятливого сценарію та можуть призвести до втрати капіталу;

виконання плану підтримання достатності капіталу на відповідний прогнозний рік.

31. Банк забезпечує складання управлінської звітності про результати моніторингу достатності внутрішнього капіталу, яка:

1) має містити інформацію про достатність внутрішнього капіталу на дату моніторингу, динаміку змін показників щодо достатності капіталу протягом поточного року, обґрунтовані пропозиції щодо здійснення відповідних коригуючих заходів (за потреби);

2) подається раді/правлінню банку/відповідальній особі банківської групи не рідше одного разу на квартал, а в разі виявлення фактів невиконання плану підтримання достатності капіталу або фактів, що можуть свідчити про ризик його невиконання, не пізніше наступного робочого дня.

9. Оцінка банком процесу ІСААР

32. Банк регулярно забезпечує здійснення оцінки процесу ІСААР (не рідше одного разу на рік).

33. Банк здійснює оцінку процесу ІСААР підрозділами трьох ліній захисту відповідно до їх функцій, обов'язків і повноважень, визначених у межах функціонування системи внутрішнього контролю згідно з вимогами Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02 липня 2019 року № 88.

Мінімальний перелік критеріїв оцінки процесу ІСААР наведений в додатку 2 до цього Положення.

Банк за результатами оцінки процесу ІСААР здійснює відповідні коригуючі дії щодо усунення виявлених недоліків з метою забезпечення ефективності процесу ІСААР.

34. За результатами оцінки процесу ІСААР:

1) підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) готує та подає раді/правлінню банку/відповідальній особі банківської групи висновки про відповідність процесу ІСААР вимогам цього Положення, які включаються до розділу V “Моніторинг достатності внутрішнього капіталу та оцінка процесу ІСААР” Звіту щодо процесу ІСААР відповідно до додатка 3 “Опис структури та змісту Звіту щодо процесу ІСААР” до цього Положення;

2) підрозділ внутрішнього аудиту готує та подає раді/правлінню банку/відповідальній особі банківської групи висновки про ефективність процесу ІСААР, які включаються до розділу V “Моніторинг достатності внутрішнього капіталу та оцінка процесу ІСААР” Звіту щодо процесу ІСААР відповідно до додатка 3 до цього Положення.

Висновки цих підрозділів банку готуються не рідше ніж один раз на два роки або не рідше ніж один раз на рік (у разі настання подій/обставин, які призвели до суттєвих змін у діяльності банку, що вплинуло на процес ІСААР).

IV. Оцінка Національним банком процесу ІСААР банку

10. Загальні положення щодо оцінки Національним банком процесу ІСААР банку

35. Національний банк здійснює оцінку процесу ІСААР банку щорічно шляхом аналізу Звіту щодо процесу ІСААР, який складається та подається банком/відповідальною особою банківської групи до Національного банку згідно з вимогами глави 11 розділу IV цього Положення.

36. Національний банк за потреби вимагає від банку/відповідальній особі банківської групи надання пояснень та додаткової інформації/документів щодо процесу ІСААР.

37. Національний банк ураховує результати оцінки процесу ІСААР банку під час оцінки SREP, а також визначення наглядових дій за банком.

11. Вимоги щодо складання банком Звіту щодо процесу ІСААР та подання його до Національного банку

38. Звіт щодо процесу ІСААР:

1) складається станом на 01 січня року, наступного за звітним: банками України – на індивідуальній основі та банками, які є відповідальними особами банківської групи, – на консолідованій основі;

2) затверджується правлінням банку/відповідальної особи банківської групи;

3) містить ключові аспекти щодо процесу ІСААР, які наведено в додатку 3 до цього Положення, та включає документи, перелік яких наведений в пункті 6 додатка 3 до цього Положення.

Національний банк не пізніше ніж за чотири місяці до встановленої дати подання банками до Національного банку Звіту щодо процесу ІСААР має право довести до відома банків додатковий перелік документів, що мають бути включені до Звіту щодо процесу ІСААР;

4) має відповідати таким вимогам:

бути чітким, зрозумілим, структурованим, послідовним, комплексним, вичерпним;

містити всю необхідну інформацію згідно з вимогами цього Положення;

рівень деталізації та обсяг аналітичної інформації у Звіті щодо процесу ІСААР повинні відповідати особливостям діяльності банку;

інформація у Звіті щодо процесу ІСААР повинна бути актуальною та належним чином обґрунтованою.

39. Банк/відповідальна особа банківської групи щорічно подає до структурного підрозділу Національного банку, що здійснює безвиїзний нагляд за діяльністю банку, Звіт щодо процесу ІСААР:

1) у такі строки:

щодо процесу ІСААР банку – не пізніше 31 травня року, наступного за звітним;

щодо процесу ІСААР банківської групи – не пізніше 30 червня року, наступного за звітним;

2) у вигляді:

електронної версії, створеної у форматах Microsoft Word та Excel, з додаванням сканованих копій всіх сторінок, які містять дані про затвердження та/або підписання документів уповноваженими органами/особами банку/відповідальної особи банківської групи, або електронного документа(ів), підписаного(их) кваліфікованим(и) електронним(и) підписом(ами) відповідної(их) уповноваженої(их) особи(ів) банку/відповідальної особи банківської групи.

Додаток 1
до Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах
(підпункт 1 пункту 27 глави 7 розділу II)

План підтримання достатності капіталу

Таблиця
тис. грн, %

№	№ показника	Показник	План на прогнозний період							
			за результатами оцінки достатності внутрішнього капіталу			з урахуванням заходів щодо підтримання достатності капіталу				
			01.01.2_	01.01.2_	01.01.2_	01.01.2_	01.01.2_	01.01.2_		
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
1	I	Оцінка достатності внутрішнього капіталу за нормативною перспективою за базовим сценарієм								
2	1	Основний капітал (далі – ОК)								
3	1.1	величина необхідного ОК, тис. грн								
4	1.2	величина доступного ОК, тис. грн								
5	1.3	різниця між доступним ОК та необхідним ОК:								
6	1.3.1	позитивна різниця (немає потреби в ОК), тис. грн								
7	1.3.2	негативна різниця (є потреба в ОК), тис. грн								
8	1.4	цільове значення нормативу достатності основного капіталу (далі – норматив НЗ), %								
9	2	Регулятивний капітал (далі – РК)								
10	2.1	величина необхідного РК, тис. грн								

Продовження додатка 1
Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	2.2	величина доступного РК, тис. грн						
12	2.3	різниця між доступним РК та необхідним РК:						
13	2.3.1	позитивна різниця (немає потреби в РК), тис. грн						
14	2.3.2	негативна різниця (є потреба в РК), тис. грн						
15	2.4	цільове значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (далі – норматив Н2), %						
16	II	Оцінка достатності внутрішнього капіталу за нормативною перспективою за несприятливим сценарієм						
17	1	Основний капітал (ОК)						
18	1.1	величина необхідного ОК, тис. грн						
19	1.2	величина доступного ОК, тис. грн						
20	1.3	різниця між доступним ОК та необхідним ОК:						
21	1.3.1	позитивна різниця (немає потреби в ОК), тис. грн						
22	1.3.2	негативна різниця (є потреба в ОК), тис. грн						
23	1.4	цільове значення нормативу Н3, %						
24	2	Регулятивний капітал (РК)						
25	2.1	величина необхідного РК, тис. грн						
26	2.2	величина доступного РК, тис. грн						
27	2.3	різниця між доступним РК та необхідним РК:						
28	2.3.1	позитивна різниця (немає потреби в РК), тис. грн						
29	2.3.2	негативна різниця (є потреба в РК), тис. грн						
30	2.4	цільове значення нормативу Н2, %						

Додаток 2
до Положення про організацію процесу
оцінки достатності внутрішнього капіталу
в банках України та банківських групах
(пункт 33 глави 9 розділу III)

Мінімальний перелік критеріїв оцінки процесу ІСААР

1. Організація процесу ІСААР здійснюється з урахуванням особливостей діяльності банку та з дотриманням принципів та вимог, визначених Положенням про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах (далі – Положення).
2. Організація процесу ІСААР ґрунтується на розподілі обов'язків, повноважень між підрозділами банку/учасників банківської групи із застосуванням моделі трьох ліній захисту, забезпечується чітке визначення та розмежування функцій.
3. Внутрішньобанківські/внутрішньогрупові документи щодо процесу ІСААР відповідають вимогам Положення.
4. Оцінка достатності внутрішнього капіталу відповідає вимогам Положення та ґрунтується на повних, цілісних, достовірних даних.
5. Моделі/інструменти оцінки ризиків, що застосовуються банком, відповідають особливостям діяльності банку та вимогам Положення № 64.
6. Стрес-тестування здійснюється із застосуванням адекватного несприятливого стрес-сценарію, що відповідає вимогам Положення.
7. Забезпечується достатність внутрішнього капіталу для одночасного покриття всіх суттєвих ризиків, а також дотримання встановлених Національним банком вимог щодо достатності капіталу, уключаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу як у звичайних, так і в стресових ситуаціях.
8. Забезпечується ефективне планування достатності внутрішнього капіталу.
9. Моніторинг достатності внутрішнього капіталу та подання управлінської звітності раді/правлінню банку за його результатами забезпечується на регулярній основі.

10. Органи управління банку повною мірою володіють інформацією про процес ІСААР, що, зокрема, підтверджується розглядом та затвердженням управлінської звітності щодо достатності внутрішнього капіталу.

11. За результатами процесу ІСААР приймаються відповідні управлінські рішення на всіх рівнях, включаючи вжиття своєчасних заходів щодо підтримання на постійній основі достатнього рівня внутрішнього капіталу.

12. Результати процесу ІСААР враховуються під час розроблення та перегляду стратегії та бізнес-плану, визначення ризик-апетиту, розроблення системи показників/індикаторів ризиків, системи індикаторів плану відновлення діяльності.

13. Процес ІСААР інтегрований з бізнес-процесами, процесами прийняття управлінських рішень, процесами управління ризиками.

Додаток 3
до Положення про організацію процесу
оцінки достатності внутрішнього капіталу
в банках України та банківських групах
(підпункт 1 пункту 34 глави 9 розділу III)

Опис структури та змісту Звіту щодо процесу ІСААР

1. Розділ I “Загальна інформація” Звіту щодо процесу ІСААР містить:

- 1) загальні відомості про банк, уключаючи:
 - найменування банку (повне та скорочене офіційне найменування українською мовою);
 - номер, за яким банк внесено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
 - місцезнаходження банку;
 - організаційну структуру банку, склад органів управління, кількість відокремлених підрозділів;
 - інформацію про керівників банку, власників істотної участі, контролерів та ключових осіб банку;
- 2) загальні відомості про банківську групу, уключаючи її структуру та учасників;
- 3) інформацію про:
 - узгодженість процесу ІСААР зі стратегією, бізнес-планом банку, системою корпоративного управління, системою внутрішнього контролю, у тому числі системою управління ризиками, планом відновлення діяльності банку;
 - інтегрованість процесу ІСААР із бізнес-процесами, процесами прийняття управлінських рішень, процесами управління ризиками в банку.

2. Розділ II “Загальні підсумки” Звіту щодо процесу ІСААР містить загальні висновки про відповідність процесу ІСААР вимогам Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах (далі – Положення), спроможність банку забезпечувати підтримку на постійній основі величини внутрішнього капіталу в розмірі, достатньому для одночасного покриття всіх суттєвих ризиків, та дотримання встановлених Національним банком України вимог щодо достатності капіталу, уключаючи підтримання визначеного банком управлінського запасу внутрішнього капіталу як у звичайних, так і в стресових ситуаціях.

3. Розділ III “Організація процесу ІСААР банку” Звіту щодо процесу ІСААР містить:

1) опис процесу ІСААР, його основні цілі та завдання;

2) інформацію про розподіл обов’язків, повноважень щодо процесу ІСААР між підрозділами банку/учасниками банківської групи, схематичне зображення їх взаємодії із застосуванням моделі трьох ліній захисту;

3) перелік переданих на аутсорсинг функцій, які банк має право передавати згідно з Положенням № 64 (за наявності);

4) опис показників/індикаторів ризиків, що застосовуються для оцінки достатності внутрішнього капіталу, та їх узгодженості із загальною системою показників/індикаторів ризиків, системою індикаторів плану відновлення діяльності;

5) опис процесу збору даних для агрегування, обробки, зберігання, перевірки якості даних та формування управлінської звітності щодо достатності внутрішнього капіталу.

4. Розділ IV “Оцінка достатності внутрішнього капіталу” Звіту щодо процесу ІСААР містить інформацію про:

1) оцінку суттєвих ризиків:

опис підходів/методології, моделей/методів та інструментів оцінки ризиків, які використовувалися банком, інформацію про валідацію моделей та інструментів оцінки ризиків (опис, процедури валідації та результати останніх валідацій);

результати оцінки суттєвих ризиків до та після здійснення стрес-тестування;

2) підходи до стрес-тестування, застосовані банком під час оцінки достатності внутрішнього капіталу за економічною та нормативною перспективами (уключаючи опис методології/моделей та припущень, що використані);

3) судження банку щодо визначеного управлінського запасу внутрішнього капіталу.

5. Розділ V “Моніторинг достатності внутрішнього капіталу та оцінка процесу ІСААР” Звіту щодо процесу ІСААР містить інформацію про:

1) періодичність моніторингу та подання раді/правлінню банку/відповідальної особи банківської групи управлінської звітності щодо достатності внутрішнього капіталу;

2) результати моніторингу достатності внутрішнього капіталу та оцінки процесу ІСААР;

3) коригуючі дії (за потреби), які банк ужив/планує вжити з метою усунення виявлених недоліків за результатами оцінки процесу ІСААР.

6. Разом зі Звітом щодо процесу ІСААР до Національного банку подаються такі документи:

1) висновки про достатність внутрішнього капіталу (англійською мовою Capital Adequacy Statement) за результатами процесу ІСААР, затверджені радою банку/відповідальної особи банківської групи;

2) план підтримання достатності капіталу разом із гарантійними листами/листами про наміри учасників/інвесторів щодо забезпечення капіталізації банку в розмірі, передбаченому планом, які мають містити інформацію, зокрема, щодо:

офіційної назви акціонера/інвестора (прізвище, власне ім'я та по батькові – для фізичної особи);

суми внеску до капіталу банку (із запевненням, що джерелом цих коштів є власні кошти акціонера/інвестора) та дати перерахування коштів банку;

запевнення, що акціонери/інвестори банку забезпечать капіталізацію банку в розмірі, передбаченому планом, у визначені терміни;

3) внутрішньобанківські/внутрішньогрупові документи, включаючи:
стратегію управління ризиками, політику управління ризиками;
бізнес-план;
декларацію схильності до ризиків (RAS);
інформацію щодо профілю ризику на дату складання Звіту щодо процесу ІСААР;

методику виявлення суттєвих ризиків;

програму проведення стрес-тестування;

опис системи індикаторів ризиків, що використовується банком;

опис дивідендної політики;

4) висновки підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) банку про відповідність процесу ІСААР вимогам Положення, підготовлені з

урахуванням періодичності, визначеної в пункті 34 глави 9 розділу III Положення;

5) висновки підрозділу внутрішнього аудиту про ефективність процесу ІСААР, підготовлені з урахуванням періодичності, визначеної в пункті 34 глави 9 розділу III Положення;

6) інформацію про результати оцінки достатності внутрішнього капіталу станом на 01 січня року, наступного за звітним, за форматом, визначеним у таблицях 1, 2 додатка 3 до Положення;

7) перелік документів, які подаються разом зі Звітом щодо процесу ІСААР, із зазначенням їх назв, інформації про затвердження, а також назв файлів документів, в яких вони подаються в електронній формі.

7. Інформація про результати оцінки достатності внутрішнього капіталу:

1) про результати оцінки достатності внутрішнього капіталу за економічною перспективою

Таблиця 1
тис. грн

№ з/п	№ показника	Назва показника	Результати ІСААР. Прогноз на 1 рік (станом на 01.01.2__)	
			без урахування стрес-тестування	з урахуванням стрес-тестування ¹
1	2	3	4	5
1	I	Необхідний внутрішній капітал (економічний капітал)		
2	1	Величина необхідного внутрішнього капіталу (сукупна величина всіх суттєвих ризиків), включаючи:		
3	1.1	кредитний ризик		
4	1.2	операційний ризик		
5	1.3	ринковий ризик		
6	1.4	процентний ризик банківської книги		
7	1.5	комплаєнс-ризик		
8	1.6	інші суттєві ризики (у розрізі кожного з ризиків)		
9	II	Доступний внутрішній капітал		
10	1	Величина доступного внутрішнього капіталу (у розрізі складових)		

Продовження додатка 3

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
11	III	Достатність внутрішнього капіталу		
12	1	Різниця між доступним та необхідним внутрішнім капіталом, визначеним з урахуванням стрес-тестування:	X	X
13	1.1	позитивна різниця (немає потреби в капіталі)	X	
14	1.2	негативна різниця (є потреба в капіталі)	X	

2) про результати оцінки достатності внутрішнього капіталу за нормативною перспективою

Таблиця 2
тис. грн, %

№ з/п	№ показника	Назва показника	Станом на 01.01.20__	Результати ICAAP					
				прогноз на 1 рік (станом на 01.01.2__)		прогноз на 2 рік (станом на 01.01.2__)		прогноз на 3 рік (станом на 01.01.2__)	
				базовий сценарій	несприятливий сценарій	базовий сценарій	несприятливий сценарій	базовий сценарій	несприятливий сценарій
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	I	Основний капітал (далі – ОК)							
2	1	Регуляторні та наглядові вимоги щодо достатності капіталу, встановлені Національним банком, %:							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	1.1	мінімальне значення нормативу достатності основного капіталу (далі – норматив НЗ) (у разі не встановлення банку підвищеного значення)							
4	1.2	підвищене значення нормативу НЗ, встановлене банку							
5	1.3	комбінований буфер капіталу							
6	2	Управлінський запас внутрішнього капіталу, визначений банком, %							
7	3	Цільове значення нормативу НЗ, %							
8	4	Сукупна експозиція під ризиком (знаменник нормативу НЗ), тис. грн							
9	5	Величина необхідного ОК, тис. грн							
10	6	Величина доступного ОК, тис. грн							
11	7	Різниця між доступним ОК та необхідним ОК:							
12	7.1	позитивна різниця (немає потреби в ОК), тис. грн							
13	7.2	негативна різниця (є потреба в ОК), тис. грн							
14	II	Регулятивний капітал (далі – РК)							
15	1	Регуляторні та наглядові вимоги щодо достатності капіталу, встановлені Національним банком, %:							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16	1.1	мінімальне значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (далі – норматив Н2) (у разі не встановлення банку підвищеного значення)							
17	1.2	підвищене значення нормативу Н2, встановлене банку							
18	1.3	комбінований буфер капіталу							
19	2	Управлінський запас внутрішнього капіталу, визначений банком, %							
20	3	Цільове значення нормативу Н2, %							
21	4	Сукупна експозиція під ризиком (знаменник нормативу Н2), тис. грн							
22	5	Величина необхідного РК, тис. грн							
23	6	Величина доступного РК, тис. грн							
24	7	Різниця між доступним РК та необхідним РК:							
25	7.1	позитивна різниця (немає потреби в РК), тис. грн							
26	7.2	негативна різниця (є потреба в РК), тис. грн							

¹ У межах допустимого рівня ризику (Risk Capacity).